

Становище

относно

представените работи на гл. ас. д-р Росен Любомиров Люцканов за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.3 Философия (Логика) за нуждите на Института за изследване на обществото и познанието към Българската академия на науките

Познавам Росен Люцканов почти от десет години. Още първите ми впечатления от него бяха изключително силни. Пред мен стоеше човек, който поразяваше с актуалността и компетентността на своите философски знания. За пръв път го срещнах по време на един доклад на Евгени Латинов в Института за философски изследвания на БАН, който той изнесе пред членовете на секцията по логика върху резултатите на току-що завършената си дисертация. Тогава, при последвалата дискусия, един съвсем млад човек, за когото после разбрах, че е току-що завършилия висшето си образование и вече приет като докторант в секцията по логика Росен Люцканов, заговори за Крипке, за семантиката на възможните светове – все неща, за които по онова време не се чуваше нищо съществено (и, ако изключим спорадичното споменаване в курса по некласическа логика на Владимир Сотиров, на практика абсолютно нищо) в рамките на обучението по философия в Софийския университет. Скоро след това като млад асистент, тъкмо завърнал се от двугодишна специализация в Австрия и Германия с два проекта върху Фреге, вторият реализиран в съществувалия тогава център за Фреге в Университета в Йена, участвах като гост на едно докторантско училище в Пловдив, на което срещнах за втори път Росен Люцканов. Тогава, докато говорех за философията на езика и логицизма на Фреге, изведнъж Росен Люцканов започна да ми задава въпроси за няколко ръкописа, в които в края на живота си Фреге не просто поставя под съмнение собствената си логицистична програма, но и разсъждава за възможността аритметиката – и по-специално понятието за число – да се свърже отново с гео-

метрията (след като самата програма на логицизма във варианта на Фреге пропагандира, че за разлика от геометрията аритметиката е аналитична дисциплина и че нейните понятия и съотв. твърдения са дефинируеми и съотв. изводими с чисто логически средства от чисто логически понятия и твърдения). Тогава окончателно бях поразен от това, че този един млад български докторант познава – и то внимателно – теми, за които дори в университетите, в които има специализирани курсове върху Фреге, е трудно да се чуе, а какво остава за българската философска среда, където Фреге беше един голям неизвестен. По-нататък през годините Росен Люцканов ме изненадваше по подобен начин при почти всички наши среди на конференции, публични доклади или представяния на книги. Като се започне от философията на езика на Майкъл Дамет, мине се през интерпретатори на философията на математиката на Вингенщайн (Хилъри Пътнам, Джулиет Флойд и др.) и се стигне до прагматизма на Бобърт Брандъм.

Точно същото усещане ме обзе и сега, когато за целите на конкурса бях поканен да напиша становище. Хващайки в ръцете си хабилитационния труд *Лицата на Протей. Увод в концептуалната математика* и прочитайки първите два абзаца, аз бях изумен, че в България има философия, който не само са чували, но и, както изглежда, познават теорията за категориите на Сондърс Мак Лейн. По една щастлива случайност преди няколко години живях за няколко месеца врата до врата в една къща в Йена със Стив Оуди, един от учениците на Мак Лейн и автор на влиятелни книги върху теорията на категориите. Освен математик той е и философ и гостуваше в Университета в Йена на същия професор, при когото бях и аз, и то с изследователски проект върху Карнап, с какъвто и аз бях там. От Стив Оуди научих за теорията за категории, за неговия учител Мак Лейн, но дори и не подозирах, че е възможно някой (философ) в България да попадне на въпросните теми. За разлика от мен Росен Люцканов е достигнал до тези теми и проблеми в следствие на собствените си изследователски търсения. Той сам описва пътя, който го отвежда до тях в началото хабилитацията. Тук става дума за път, провокиран от резултатите и въпросите, които се получават в дисертационното изследване на Росен Люцканов. Така – за разлика от мен – той успява да навлезе в проблематиката систематично и детайлно. По това неговата книга не би се различавала, разбира се, от съществуващите на английски език книги и учебници върху те-

орията на категориите. Наистина, книгата е безспорно събитие за българската философска и логическа общност. Тя включително фиксира определена терминология на български език за концептуалния апарат на теорията на категориите (срв. приложение 2). Но тук има нещо повече. Основната отличителна черта на книгата е, че тя е написана от философ и, както по всичко личи, тя е написана за философи. Това не означава, че нейната аргументация се развива на по-ниско теоретично ниво, без типичния за математическите изследвания технически стил. Напротив. Аргументите и темите са същите, но начинът на тяхната експликация е различен. Росен Люцканов се е постарал да развие проблематиката, като предпоставя възможно най-малко предварителни математически знания у читателя и без да оставя необяснена нито една крачка от хода на представяне на теорията. Така той въвежда читателите стъпка по стъпка в един свят на най-абстрактни зависимости, които могат да бъдат преоткрити в структурите на редица ‘съдържателни’ области на математиката. Тази специфика, по която книгата се отличава в методологическо отношение от сродни изложения, е от ключово дидактично значение за нейната философска приложимост. Но тя, както и рубриката ‘въведение в’, която е подказана от заглавието, не бива да създава впечатление, че книгата попада в категорията на популярните и опростени четива. Книгата е всичко друго, но не и нещо просто, което остава на плоскостта на едно въведение. Тя е плод на изключителен труд и усилия и представя едно нещо навлизане в проблематиката. При това е ценно не само постепенното и стегнато изложение на темите, но и графичното експлициране на релевантните понятия.

Лицата на Протей е поредното свидетелство за изключителната дълбочина и философска образованост на Росен Люцканов. Той е безспорно едни от най-талантливите млади български философи, изповядващи развитите в аналитичната традиция принципи за яснота и концептуален анализ. Неслучайно той е член на управителния съвет на Българското общество по аналитична философия. Аз, както и колегите ми логици от Софийския университет, винаги сме се били щастливи, когато той приема поканите ни да участва в конференциите, които организираме, и да публикува в сборниците, които издаваме. Две от статиите, предложени за конкурса, са излезли в такива сборници, като на единия от тях аз съм сред съставителите. Това показва високата оценка, която имаме за професионалните ка-

чества и колегиалната коректност на Росен Люцканов. Самият аз нямам съвместни статии с него.

За конкурса – редом с впечатляващия хабилитационен труд – са предложени допълнително 20 статии. Това завидно количество от изследвания е показателно не само за размера, но и за широтата на професионалните търсения на Росен Люцканов. Статиите не са центрирани около една тема. Всяка от тях е по-скоро самостоятелно свидетелство за задълбочените знания на кандидата в области от историята на математиката, логиката и философията до систематични въпроси за основни понятия като логическа константа, логическа форма, логическо следване, идентичност и др. Росен Люцканов не е обособил приносните моменти на статиите поотделно, а ги е обединил в четири групи, като всяка статия попада в точно една група. Във всеки случай отделните статии има и собствени приноси, а Росен Люцканов, както изглежда, е проявил сякаш принципна скромност при формулирането на приносите. От особен интерес за философи намирам изложението на темата за метода на Витгенщайн в съответната статия.

Росен Люцканов е също рецензент, преводач и редактор на логическа и философска литература. Неговата изследователска дейност е международно призната, както личи от участието в международни форуми и публикациите в престижни научни издания.

В заключение на искам още веднъж да изтъкна, че степента на сложност, дълбочина и размери на хабилитационния труд на Росен Люцканов, съчетани с неговата изключител дидактична яснота, го нареждат сред най-впечатляващите по рода си, а обемът и тематичното богатство на предложените статии далеч надвърля очакваното. Ето защо бих искал убедено да призова колегите от научното жури да гласуват единодушно за присъждане на академичната длъжност „доцент“ на кандидата по професионално направление 2.3 Философия (Логика)!

София, 7 ноември 2013 г.

С уважение: _____

доц. д-р Тодор Полименов

Катедра по логика, етика и естетика

Философски факултет

СУ „Св. Климент Охридски“